

4. Wskazane osiągnięcia wynikające z art. 16 ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311)

Za główne osiągnięcie naukowe, zgodne z art. 16 ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki uznaję monografię pt. *Działalność kulturalno-oświatowa Karaimów w Drugiej Rzeczypospolitej* (Wydawnictwo Trans Humana, Białystok 2015, ISBN 978-83-64817-12-0, ss. 256, 18 ark. wyd.) oraz publikacje uzupełniające związane tematycznie z moim obszarem badawczym, dotyczącym **oświaty karaimskiej w Drugiej Rzeczypospolitej**. Monografia habilitacyjna stanowi część subdyscypliny nauk historycznych i pedagogicznych – historii wychowania i jest najistotniejszym rezultatem moich badań prowadzonych w ramach grantu własnego, przyznanego przez Narodowe Centrum Nauki (Konkurs OPUS, nr DEC – 2011/03/B/HS6/03480).

a) Tytuł osiągnięcia naukowego

Oświata karaimska w Drugiej Rzeczypospolitej

b) Publikacje wchodzące w skład osiągnięcia naukowego

Monografia habilitacyjna

Wróblewska U. (2015). *Działalność kulturalno-oświatowa Karaimów w Drugiej Rzeczypospolitej* (ss. 256; 18 ark. wyd.) Białystok: Wydawnictwo Trans Humana. ISBN 978-83-64817-12-0.

Edycja źródeł

Wróblewska U. (2015). *Karaimi wileńscy w okresie międzywojennym. Protokoły z posiedzeń organizacji karaimskich* (ss. 229; 16 ark. wyd.) Białystok: Wydawnictwo Trans Humana. ISBN 978-83-64817-13-7.

Rozdziały w monografii

1. Wróblewska U. (2014). *Sytuacja prawna Karaimów w Drugiej Rzeczypospolitej Polskiej w świetle aktów ustawodawczych* (s. 134–152). W: J. Durka (red.), *Państwo – religia. Instytucje państwowe i obywatele wobec religii w Europie Środkowo-Wschodniej w XX wieku*, tom 1. Kalisz: Towarzystwo Przyjaciół Kalisza.
2. Wróblewska U. (2015). *Znaczenie społeczności karaimskiej w rozwoju orientalistyki na polskich uczelniach wyższych w okresie międzywojennym* (s. 221–230). W: E. J. Kryńska, M. Głóskowska-Sołdatow, A. Kienig (red.), *Na rozdrożu biurokratycznej arbitralności*. Warszawa: Wydawnictwo Aspra – JR.
3. Wróblewska U. (2016). *Karaimi, mniejszość mało znana czy zapomniana? – obszary pamięci karaimskiej w okresie międzywojennym* (s. 83–88). W: J. Cukras-Stelągowska (red.), *Pamiętanie i zapomnianie. Wspólnoty – Wartości – Wychowanie*, seria „Pedagogika Toruńska”, tom 9, W. Szulakiewicz (red.), Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.

c) Omówienie celu naukowego wymienionych prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Prezentowane osiągnięcie naukowe jest efektem moich wieloletnich zainteresowań badawczych oświatą mniejszości karaimskiej w okresie międzywojennym – grupy etnicznej pochodzenia tureckiego, która przybyła na tereny Wielkiego Księstwa Litewskiego w XIV wieku. Przedkładana monografia habilitacyjna:

Działalność kulturalno-oświatowa Karaimów w Drugiej Rzeczypospolitej, Białystok 2015

została przygotowana w ramach grantu własnego, przyznanego przez Narodowe Centrum Nauki. Ponadto w ramach tego grantu wydałam, jako monografię, zbiór protokołów z posiedzeń wileńskich organizacji karaimskich:

Karaimi wileńscy w okresie międzywojennym. Protokoły z posiedzeń organizacji karaimskich, Białystok 2015

oraz opublikowałam trzy rozdziały w monografiach wieloautorskich:

Znaczenie społeczności karaimskiej w rozwoju orientalistyki na polskich uczelniach wyższych w okresie międzywojennym, [w:] *Na rozdrożu biurokratycznej arbitralności*, red. E. J. Kryńska, A. Kienig M. Głowska-Sołdatow, Warszawa 2015, s. 221–230;

Sytuacja prawna Karaimów w Drugiej Rzeczypospolitej Polskiej w świetle aktów ustawodawczych, [w:] *Państwo – religia. Instytucje państwowe i obywatele wobec religii w Europie Środkowo-Wschodniej w XX wieku*, red. J. Durka, tom 1, Kalisz 2014, s. 134–152;

Karaimi, mniejszość mało znana czy zapomniana? – obszary pamięci karaimskiej w okresie międzywojennym, [w:] *Pamiętanie i zapomnianie. Wspólnoty – Wartości – Wychowanie*, red. J. Cukras-Stelągowska, Toruń 2016, s. 83–88.

Karaimi to jedna z najmniejszych grup etnicznych, która nie uległa całkowitej asymilacji i utrzymała przez ponad sześć stuleci poczucie swej odrębności religijnej i etnicznej. Choć stanowią niezwykle ciekawy fenomen w polskim krajobrazie kulturowym to są nadal grupą mało znaną, o czym świadczą skromne zasoby prac karaimoznawczych. W historiografii karaimskiej uwagę koncentrowano głównie na kwestiach związanych z podstawowymi komponentami tożsamości kulturowej Karaimów, czyli z ich językiem, religią i historią. Cenne poznawczo teksty mają jednak charakter przyczynkarski i nie ukazują w pełni oświaty Karaimów wynikającej z ich potrzeb kulturowych i polityki państwa polskiego.

Natomiast w kwestii badań z zakresu historii wychowania należy stwierdzić, że pomimo tego, iż problematyka oświaty mniejszości narodowych w Polsce w latach 1918–1939 jest przedmiotem zainteresowań wielu badaczy, to procesy oświatowe zachodzące wśród społeczności karaimskiej nie zostały poddane wnikliwej analizie badawczej. Brak opracowań naukowych z zakresu oświaty karaimskiej może wynikać z ograniczonego dostępu do materiałów źródłowych – archiwalia i zabytki kultury karaimskiej są rozproszone w archiwach

i muzeach litewskich, ukraińskich, białoruskich i rosyjskich, a liczne dokumenty z okresu Drugiej Rzeczypospolitej dotyczące działalności oświatowej Karaimów zaginęły lub uległy zniszczeniu podczas drugiej wojny światowej. Ponadto mniejszość karaimska ze względu na swoją niską liczebność (ok. 1500 osób – dane z 1928 roku) nie została ujęta w okresie międzywojennym w odrębnych kategoriach statystycznych i wpisano ją do grupy „innych” mniejszości, co stanowi duże ograniczenie w analizie ilościowej. Warto też zauważyć, że niski wskaźnik liczebności grupy mógł błędnie wskazywać, na niski poziom jej aktywności oświatowej. Ponadto utrudnieniem badawczym może być także początkowa nieufność i hermetyczny charakter społeczności karaimskiej, co obliguje do prowadzenia badań wymagających cierpliwości, uczciwości i stopniowego zdobywania zaufania.

Pomimo trudności, które traktuję w kategorii wyzwań naukowych i nowych doświadczeń zawodowych podjęłam się opracowania oświaty Karaimów w okresie międzywojennym, gdyż mam świadomość, że efekty prac badawczych zachowują od zapomnienia dziedzictwo karaimskie i jednocześnie uzupełniają stan wiedzy dotyczący polityki oświatowej wobec mniejszości narodowych w Drugiej Rzeczypospolitej.

Praca habilitacyjna ma charakter interdyscyplinarny, a analizowane zagadnienia są przedmiotem zainteresowań takich dyscyplin naukowych, jak pedagogika, historia, antropologia czy politologia. Rozprawa została przygotowana w wyniku długiej i żmudnej kwerendy naukowej prowadzonej przez wiele lat w archiwach zagranicznych i krajowych. Szczególnie cenne badawczo były źródła zdeponowane w archiwach litewskich (Litewskie Centralne Archiwum Państwowe w Wilnie, Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk im. Wróblewskich w Wilnie), które ze względu na utrudniony dostęp nie były do tej pory publikowane. W celu udostępnienia dokumentów znajdujących się w archiwach litewskich opublikowałam protokoły z zebrań organizacji karaimskich (U. Wróblewska, *Karaimi wileńscy w okresie międzywojennym. Protokoły z posiedzeń organizacji karaimskich*, Białystok 2015), szczególnie opracowane dokumenty są egzemplifikacją przeprowadzanych badań, których znaczenie wzrasta w wyniku upowszechnienia materiału archiwalnego. W opracowaniu obszernego materiału badawczego wykorzystałam metody badań historycznych, głównie indukcyjną, wyjaśniania historycznego jak i analizę prasy. Zgodnie z przyjętą metodologią historii wychowania poza źródłami archiwalnymi wykorzystałam także źródła drukowane oraz opracowania i artykuły naukowe. Ponadto nieocenioną i unikalną wartość poznawczą posiadają wywiady z najstarszymi Karaimami – uchwycenie wspomnień i relacji z ostatnimi żyjącymi świadkami historii pozwoliło zachować pamięć ważnych wydarzeń z tamtych czasów.

Celem przedkładanego osiągnięcia naukowego jest rekonstrukcja i analiza procesów oświatowych, które były uwarunkowane potrzebami kulturowymi Karaimów oraz zdeterminowane czynnikami społecznymi, gospodarczymi i politycznymi kraju. Zakres chronologiczny przypada na lata 1918–1939, co spełnia podstawowe kryteria periodyzacji dziejów Polski. Prezentowane rozważania mają charakter nowatorski ze względu na unikalną tematykę, wykorzystanie nieupowszechnianych materiałów źródłowych oraz brak literatury przedmiotu. Analiza wielowątkowej działalności kulturalno-oświatowej Karaimów w Drugiej Rzeczypospolitej przy jednoczesnym ukazaniu polityki oświatowej państwa wobec najmniej liczebnej mniejszości etnicznej z Kresów Wschodnich wypełnia nierozpoznany obszar badań z zakresu oświaty mniejszości karaimskiej w latach 1918–1939.

Publikacja habilitacyjna ma układ rzeczowo-chronologiczny, a materiał badawczy został zaprezentowany w sześciu rozdziałach. W pierwszym, scharakteryzowałam strukturę społeczno-demograficzną, sytuację prawną i organizacyjną Karaimów – czynniki, które, moim zdaniem, znacznie zdeterminowały sytuację oświatową społeczności karaimskiej. W rozdziale drugim, zwróciłam uwagę na istotną w społeczności karaimskiej kwestię związaną z nauką religii i języka karaimskiego. Omówiłam działalność jedynej wówczas karaimskiej szkoły powszechnej w Trokach funkcjonującej w pierwszych latach Drugiej Rzeczypospolitej. Zanalizowałam również przebieg i program lekcji religii karaimskiej, które odbywały się w ramach zajęć szkolnych oraz w prowadzonych przez Karaimów szkołkach religijnych. Ukazując zaangażowanie społeczności w kształcenie religijne wykazałam znaczenie religii w kształtowaniu tożsamości kulturowej Karaimów będącej fundamentem odrębności tej grupy. Rozdział trzeci dotyczy sytuacji szkolnej Karaimów z uwzględnieniem ich kształcenia się na poszczególnych etapach systemu szkolnego Drugiej Rzeczypospolitej i dowodzi znacznych aspiracji edukacyjnych społeczności karaimskiej. Dokonanie rekonstrukcji kształcenia się młodzieży w szkołach powszechnych, średnich i wyższych nie było łatwe, ponieważ ze względu na ich małą liczebność nie zostali wyodrębnieni w danych statystycznych. Tym niemniej udało się ukazać procesy szkolne zachodzące wśród Karaimów oraz funkcję szkoły w życiu społeczności karaimskiej. Ponadto na uwagę zasługuje fakt, że wśród małej liczebnie grupy byli wybitni naukowcy, nauczyciele, lekarze, adwokaci, artyści – Karaimi, którzy wnieśli swój wkład w rozwój kultury polskiej. Rozdział czwarty poświęciłam założeniom programowym i wytycznym, które umożliwiły rozwinięcie wielu form działalności kulturalno-oświatowej Karaimów w Drugiej Rzeczypospolitej. Wskazałam chronologicznie na najważniejsze wydarzenia, które wyznaczyły nowe obszary działań oświatowych. W kolejnym,

piątym rozdziale wyróżniłam podmioty inicjujące działania kulturalno-oświatowe i wyodrębniłam grupę osób, która inspirowała i mobilizowała społeczność karaimską. Omówiłam działalność Towarzystwa Miłośników Historii i Literatury Karaimskiej, w ramach której osoby zainteresowane upowszechnianiem wiedzy o kulturze karaimskiej prowadziły badania nad historią i językiem ojczystym. Wyeksponowałam działalność oświatową młodzieży, która skupiona w kołach i sekcjach kulturalnych realizowała liczne przedsięwzięcia kulturalno-oświatowe. Nie mniejszą aktywność wykazywały kobiety, które w ramach komitetów i kół wspierały inicjatywy kulturalne i podejmowały działalność charytatywną. Odrębny podrozdział poświęciłam działalności dobroczynnej kierowanej do ubogich współwyznawców, która, jak dowiodłam, wynikała z zasad karaimizmu. W ostatnim rozdziale – szóstym omówiłam metody i formy działalności kulturalno-oświatowej w ramach aktywności poszczególnych gmin wyznaniowych (dżymatów) w Trokach, Wilnie, Haliczu i Łucku – ukazałam ich wspólne tendencje oświatowe jak i ich relewantny charakter. Podjęłam kwestie roli oświatowej czasopiśmiennictwa karaimskiego, odczytów, wykładów, uroczystości i przedstawień teatralnych. Funkcje kształcącą, poznawczą i wychowawczą przypisałam również wycieczkom do świątyń (kienes) i miejsc związanych z historią karaimską, w których uczestniczyli Karaimi jak i inni przedstawiciele społeczeństwa z Polski i z zagranicy. Znaczną rolę w edukacji Karaimów i w upowszechnianiu wiedzy o tej mniejszości pełniło Muzeum i Archiwum Karaimskie w Trokach, wspierane finansowo przez rząd polski. W zakończeniu, które stanowi rzeczowe podsumowanie działalności kulturalno-oświatowej Karaimów w Drugiej Rzeczypospolitej, sformułowałam wnioski wynikające z badań oraz tendencje w polityce oświatowej państwa polskiego wobec mniejszości karaimskiej. Praca została wzbogacona fotografiami oraz aneksami, które w formie dokumentów tj. świadectw i programów szkolnych, wykazów osobowych Karaimów stanowią unikalną wartość poznawczą.

W wyniku prowadzenia pogłębionych badań nad działalnością kulturalno-oświatową Karaimów w Drugiej Rzeczypospolitej mogłam wyprowadzić następujące wnioski:

1. W okresie międzywojennym wyróżniłam dwa etapy aktywności oświatowej Karaimów. Pierwszy, przypadający na lata 1919–1928, związany z pracami strukturalno-organizacyjnymi, kontynuacją przedrewolucyjnych inicjatyw oświatowych i wykorzystaniem doświadczeń zdobytych w Petersburgu, Kijowie, Moskwie czy Paryżu. Natomiast od chwili objęcia funkcji hachana przez Seraja Szapszała rozpoczął się kolejny etap intensywniejszej aktywności oświatowej. W latach 30. XX wieku Karaimi wyznaczają

nowe kierunki działań kulturalno-oświatowych, a poszczególne zadania są realizowane celowo i świadomie.

2. Pomimo niewielkiej liczby Karaimów, znacznego stopnia zasymilowania, to ich działalność kulturalna była imponująca, bardzo zróżnicowana i wieloaspektowa. Wypracowana strategia oświatowa świadczy o znacznej aktywności, a okres międzywojenny proponuję określić, jako renesans etniczności karaimskiej.
3. Kierunki procesów oświatowych wynikały z podstawowych komponentów odrębności karaimskiej tj. religia, język i chazarskie pochodzenie grupy były zdeterminowane przez politykę narodowościową i oświatową państwa polskiego realizowaną ze szczególną uwagą na Kresach Wschodnich, gdzie struktura etniczna stanowiła kwestię problematyczną dla rządu polskiego. Jednocześnie Karaimi, jako obywatele polscy, zobowiązani byli do przestrzegania prawa i wypełniania rozporządzeń oświatowych, które były wynikiem obowiązujących ideałów wychowawczych. Karaimi silnie akcentowali polskie inklinacje kulturowe, przywoływali historię swojego przybycia i początki osadnictwa, odwoływali się do przywilejów nadanych przez królów polskich. Treści przekazywane z jednej strony umacniały i budowały odrębność karaimską, a z drugiej strony kształtowały postawę lojalnego obywatela Drugiej Rzeczypospolitej. Uważam, że Karaimi w polityce oświatowej państwa polskiego mogli, podobnie jak Tatarzy, stanowić przykład „wzorcowej mniejszości”, która zachowując wartości swojej odrębności kulturowej jednocześnie sumiennie wypełniała obowiązki obywatelskie.
4. Strategie oświatowe wobec mniejszości w Drugiej Rzeczypospolitej były zdeterminowane przez politykę wewnętrzną i zagraniczną państwa polskiego. Rząd polski świadomie i konsekwentnie wykorzystywał potencjał kulturowy Karaimów w prowadzonej polityce zagranicznej z narodami w Europie Wschodniej. Ukazanie przedwojennej polityki państwa polskiego wobec mniejszości, która ze względu na swoje predyspozycje kulturowe, znaczny stopień zasymilowania, małą liczebność i postawę lojalnościową mogła w pełni korzystać z wielu form działalności kulturalno-oświatowej wyznacza nowy kierunek badawczy dotyczący narodowościowej polityki oświatowej w okresie międzywojennym.

Wartość książki ma wymiar nie tylko poznawczy, ale także społeczny i wychowawczy, a wnioski badawcze są istotne w kształtowaniu świadomości społecznej dotyczącej mniejszości narodowych i grup religijnych, które wspólnie zamieszkiwały i tworzyły kulturę polską. Rezultaty badań nad kulturą i oświatą Karaimów mogą stać się materiałem wyjściowym do studiów komparatystycznych.

Praca badawcza porusza zapomniane przestrzenie polskiej i środkowoeuropejskiej historii, wpisując się w ten sposób w badania europejskie. Publikacja habilitacyjna zyskała zainteresowanie Karaimów jak i specjalistów z Polski, Litwy, Ukrainy, Krymu, Rosji oraz z krajów Europy Zachodniej. Ponadto w celu upowszechnienia efektów badawczych prowadzę wykłady otwarte, przygotowuję artykuł do czasopisma międzynarodowego; monografia zawiera streszczenie w języku angielskim i rosyjskim i jest dostępna w wersji elektronicznej na stronie Repozytorium Uniwersytetu w Białymstoku.

Rozprawa naukowa przyczynia się do zachowania dziedzictwa kulturowego Karaimów. Sądzę, że działalność kulturalno-oświatowa Karaimów w latach 1918–1939 zdecydowała o charakterze etnicznym grupy i o jej współczesnej odrębności, wypracowane wówczas formy pracy oświatowej były kontynuowane po 1945 roku i stały się podstawą funkcjonowania kulturowego Karaimów. Ukazanie relacji mniejszość – większość jest również zwróceniem uwagi na mechanizmy międzykulturowe, których początki sięgają minionych czasów.

Karaimi – mniejszość pochodzenia tureckiego wywodząca się od Chazarów, od XIV wieku swoje losy wpisali w dzieje Rzeczypospolitej Obojga Narodów, stając się wraz z Tatarami i Ormianami „perłą polskiego orientu”. Mam nadzieję, że efekty badań zniwelują stereotypowe postrzeganie Karaimów i jednocześnie przyczynią się do zachowania odrębności karaimskiej, a moje osiągnięcie naukowe wpisze się w przedwojenne postulaty badawcze profesora orientalistyki Tadeusza Kowalskiego, który uważał, że Karaimów należy otoczyć szczególną opieką i zainteresowaniem naukowym, aby „nie dać im zginąć”¹.

Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

W kręgu moich zainteresowań naukowych, oprócz omówionej oświaty karaimskiej w Drugiej Rzeczypospolitej, znajdują się inne obszary penetracji naukowych tj.: oświata Tatarów w Drugiej Rzeczypospolitej, dzieciństwo w kontekście sytuacji oświatowej i społecznej XX wieku, przemiany codzienności i uroczystości szkolnych oraz edukacja muzealna. Omówię je w porządku problemowo-chronologicznym, który ukazuje mój rozwój naukowy i etapy poszukiwań nowych kierunków badawczych.

¹ T. Kowalski, *Karaimi w Polsce*, „Czas” 1926, nr 296, s. 5.

(1) Oświata Tatarów w Drugiej Rzeczypospolitej

Jest to rozwinięcie moich pierwszych studenckich doświadczeń badawczych z zakresu „kultur pogranicza” zdobytych w wiodącym ośrodku pedagogiki międzykulturowej oraz aktywnością badawczą związaną z przygotowaniem dysertacji doktorskiej nt. *Oświaty Tatarów w latach 1918–1939*. O potrzebie prowadzenia badań w tym obszarze świadczą przyznane **dwa granty ministerialne**, w tym jeden własny:

Znaczenie tradycji w rodzinach tatarskich na przykładzie trzech kolejnych pokoleń Tatarów zamieszkujących ziemię wileńską i nowogródzką, KBN nr 0130/H01/2005/28,

a drugi promotorski:

Oświata Tatarów polskich w latach 1918–1939, MNiI, nr 4532/H03/2007/33.

Z zakresu oświaty tatarskiej opublikowałam **29** tekstów naukowych, z czego **14** stanowi mój dorobek podoktorski, na który składają się: monografia będąca zmodyfikowaną wersją dysertacji:

Oświata Tatarów w Drugiej Rzeczypospolitej, Warszawa 2012, ss. 243.

artykuł w czasopiśmie z listy ERIH:

Działalność wileńskiego oddziału Związku Kulturalno – Oświatowego Tatarów Rzeczypospolitej Polskiej, „Acta Baltico-Slavica” 2013, tom 37, s. 165–178,

trzy artykuły w czasopismach z listy ministerialnej:

Polityka oświatowa państwa polskiego wobec mniejszości narodowych, grup etnicznych i wyznaniowych zamieszkujących Kresy Wschodnie w II RP, „Nauka” 2011, nr 2, s. 109–125;

Sytuacja oświatowa społeczności tatarskiej w Drugiej Rzeczypospolitej, „Klio. Czasopismo poświęcone dziejom Polski i Powszechnym” 2012, nr 21 (2), s. 159–189;

Uwarunkowania społeczno-kulturowe wychowania w rodzinach tatarskich w Drugiej Rzeczypospolitej, „Wychowanie w Rodzinie” 2014, tom 9, nr 1, s. 201–218,

oraz osiem rozdziałów autorskich i jeden współautorski w monografiach wieloautorskich:

Religia Tatarów polskich w szkołach w II Rzeczypospolitej, [w:] *Szkoła polska od średniowiecza do XX wieku. Między tradycją a innowacją*, red. I. Szybiak, A. Fijałkowski, J. Kamińska, Warszawa 2010, s. 389–397;

Rodzina tatarska w Drugiej Rzeczypospolitej wobec transmisji kulturowej, [w:] *Wychowanie w rodzinie, Przekaz tradycji i kultury na przestrzeni wieków*, red. S. Walasek, L. Albański, tom 1, Jelenia Góra 2011, s. 145–156;

Działalność oświatowa mniejszości tatarskiej wobec polityki II Rzeczypospolitej, [w:] *W kręgu dorobku edukacyjnego II Rzeczypospolitej*, red. K. Jakubiak, T. Maliszewski, Kraków 2011, s. 289-296;

Patriotyzm kobiet tatarskich w II Rzeczypospolitej, [w:] *Kobieta a patriotyzm. Konteksty historyczno-pedagogiczne XVI–XX wieku*, red. E. J. Kryńska, L. Kalisz. A. Konopacki, Białystok 2012, s. 225–243;

Tatarzy w Rzeczypospolitej, jako przykład polityki państwa wobec mniejszości pogranicza kulturowego, [w:] *Fenomen pogranicz kulturowych współczesne tendencje*, red. L. Suchomłynow, tom 5, Piła – Berdiańsk 2013, s. 175–187;

(współautor: A. Konopacki), *The Tatar Funeral as a Religious Understanding of Death and a Syncretic Rite of Passage*, [w:] *Death education – the importance of medical care*, red. E. Krajewska- Kułak, A. Guzowski, W. Kułak, Białystok 2013, s. 287-296.

Relacje i związki kulturowe pomiędzy Tatarami z Polski i z Rumunii w okresie międzywojennym z perspektywy działalności kulturalno-oświatowej Tatarów II Rzeczypospolitej, Relații și legături culturale ale tătarilor din Polonia și România în perioada interbelică din perspectiva activităților culturale-educative ale tătarilor celei de a II-a Republici, [w:] Wielowiekowe bogactwo polsko-rumuńskich związków historycznych i kulturowych, Bogăția multiseclară a legăturilor istorice și culturale polono-române, red. H. Walczak, Suceava 2014, s. 404–416;

Czasopisma tatarskie, jako źródło do analizy oświaty Tatarów w latach 1918–1939, [w:] Addenda do dziejów oświaty. Z badań nad prasą Drugiej Rzeczypospolitej, red. I. Michalska, G. Michalski, Łódź 2013, s. 279–295.

Celem opublikowanych prac było przybliżenie historii, tradycji, religii oraz procesów kształcenia i wychowania Tatarów polskich w okresie międzywojennym. W swoich badaniach wykazałam, że okres Drugiej Rzeczypospolitej był dla oświaty tatarskiej pogłębianiem tożsamości narodowej poprzez wielowątkowe oddziaływanie wychowawcze i religijne starszej generacji na młode pokolenie. Ukazałam procesy oświatowe podejmowane przez mniejszość tatarską oraz wpływ życia społecznego, politycznego i gospodarczego na kierunki tych działań. Wyeksponowałam dokonania tej grupy etnicznej, uzupełniłam zakres wiedzy, upowszechniłam niewykorzystany wcześniej materiał źródłowy.

(2) Dzieciństwo w kontekście sytuacji oświatowej i społecznej XX wieku

Problem ten analizuję na podstawie wywiadów oraz materiałów archiwalnych. Jednym z jego kierunków są badania historyczno-etnograficzne w ujęciu regionalnym dotyczące **wspomnień dzieciństwa zachowanych w pamięci starszych osób**. Badania terenowe z tego zakresu prowadziłam na Żuławach Elbląskich, a obecnie na Podlasiu. W 2010 roku zostałam zaproszona do udziału w interdyscyplinarnym projekcie badawczym dotyczącym dziedzictwa kulturowego Żuław Elbląskich, którego inicjatorką była dr Anna Weronika Brzezińska z Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W ramach współpracy międzyuczelnianej razem ze studentami z Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku prowadziłam wywiady wśród żuławiaków i analizowałam kroniki szkolne w celu opracowania zagadnienia związanego z autorskim tematem pt.: *Obraz dzieciństwa zachowany w pamięci najstarszych mieszkańców Żuław Elbląskich*. Wnioski z badań zaprezentowaliśmy mieszkańcom podczas konferencji w Elblągu i upowszechniliśmy w formie monografii wieloautorskiej dostępnej również w wersji elektronicznej na stronie Repozytorium Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu:

A. W. Brzezińska, P. Szwiec, U. Wróblewska (red.), *Krajobraz kulturowy i społeczny Żuław Elbląskich*. Opalenica 2012, ss. 192.

Ponadto opublikowałam artykuł w czasopiśmie z listy ministerialnej:

Obrazy z dzieciństwa zachowane w pamięci mieszkańców Żuław Elbląskich po 1945 roku, „Przegląd Pedagogiczny” 2012, nr 1, s. 273–285,

oraz pięć rozdziałów w monografiach wieloautorских:

Żuławy Elbląskie w perspektywie badań pedagogicznych, [w:] *Krajobraz kulturowy i społeczny Żuław Elbląskich*, red. A. W. Brzezińska, U. Wróblewska, P. Szwiec, Poznań 2012, s. 76–85;

Badania pedagogiczne procesów oświatowych na Żuławach, [w:] *Żuławy. Oswajanie krajobrazu kulturowego*, red. A. W. Brzezińska, Poznań – Pruszcz Gdański 2011, s. 143–151;

„Nauczyciel powinien być kochany...” – analiza biograficzna wspomnień nauczycieli żuławskich, [w:] *W kręgu dawnych i współczesnych teorii wychowania. Uczeń – szkoła – nauczyciel*, red. K. Dormus, R. Ślęczka, Kraków 2012, s. 365–380;

Codziennosc szkolna na Żuławach po 1945 roku – w świetle wspomnień nauczycieli i dokumentów szkolnych, [w:] *Zaangażowanie? Opór? Gra? Szkic do portretu nauczyciela w latach PRL-u*, red. R. Grzybowski, Toruń 2013, s. 229–240;

Badania nad dzieciństwem w perspektywie historii wychowania – kierunki, możliwości, inspiracje historyczno – etnologiczne, [w:] *Wychowanie dziecka – między tradycją a współczesnością*, red. E. Ogrodzka-Mazur, G. Błahut, N. M. Ruman, Toruń 2014, s. 13–33.

W ramach prowadzonych badań zachowano od zapomnienia 35 wspomnień o dzieciństwie pierwszych osadników żuławskich, udokumentowano 11 kronik szkolnych, które okazały się fenomenalnym źródłem wiedzy o procesach oświatowych zachodzących na Żuławach po zakończeniu drugiej wojny światowej. Ukazano trudną sytuację żuławskich dzieci, które z traumą wojenną, wykorzenione z rodzinnego miejsca próbowały odnaleźć się w nowej przestrzeni kulturowej. Zrekonstruowano proces organizowania szkoły, która pełniła ważną funkcję w integracji społeczności przybyłej z Wileńszczyzny, Wołynia i innych części Polski.

W kwestii metodologicznej zwróciłam uwagę na dwa problemy: pilną potrzebę prowadzenia badań etnograficznych, biograficznych z zakresu historii oświaty oraz na znaczenie kronik szkolnych jako źródła wiedzy historycznej dotyczącej zmian zachodzących w szkole i w społeczności lokalnej. Świadomość upływającego czasu, zdecydowanie podnosi wartość wywiadu i rozmowy, dlatego w ramach seminariów i obozów naukowych wspólnie ze studentami przeprowadzam wywiady z emerytowanymi nauczycielami, sybirakami, weteranami wojennymi, kresowiakami i najstarszymi mieszkańcami województwa podlaskiego. Natomiast ze względu na różny stan zachowanych kronik od 2011 roku prowadzę inwentaryzację i dokumentację fotograficzną kronik szkół z województwa podlaskiego oraz warsztaty dla nauczycieli o wartości historycznej dokumentów szkolnych. Uważam, że kroniki szkolne, jako źródło pośrednie wymagające rzetelnej krytyki zewnętrznej i wewnętrznej, dostarczają cennych informacji o strukturze i życiu społecznym szkoły, środowisku lokalnym,

sytuacji społeczno-politycznej. Można je analizować kontekstualnie jak i pod kątem strukturalnym i funkcjonalnym, są bogatym zasobem materiałów ikonograficznych.

(3) Przemiany codzienności i uroczystości szkolnych

Jest to obszar badań oparty w znacznym stopniu na analizach dokumentów i kronik szkolnych. W ramach białostockiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego zainicjowałam projekt badawczy dotyczący studium białostockich zabaw szkolnych. Efekty badań regionalnych opracowane na podstawie kronik i dokumentów szkolnych, wywiadów z nauczycielami oraz ankiet z rodzicami zaprezentowałam w dniu 14 stycznia 2012 roku w Ratuszu – siedzibie Muzeum Podlaskiego, podczas wykładu otwartego zatytułowanego: *Ach te bale w karnawale..., przemiany świąt w szkołach w Białymstoku*. Opublikowałam dwa artykuły naukowe w czasopismach z listy ministerialnej:

Przemiany uroczystości szkolnych, „Problemy Wczesnej Edukacji/Issues in Early Education” 2012, nr 1 (18), s. 98–111;

Przemiany obrzędowości szkolnej, jako efekt zmian kulturowych (raport z badań). „Archiwum Etnograficzne” 2014, tom 54, s. 345–355.

Na podstawie analiz uroczystości szkolnych z XX wieku ukazałam, że są one permanentnie wpisane w system wychowawczy, znacznej zmianie nie ulega ich forma, a jedynie treść w zależności od sytuacji społeczno-politycznej. Omówiłam przebieg poszczególnych świąt i ich atrybuty, ukazałam święta o „zmiennym charakterze” w kontekście sytuacji politycznej. Zaproponowałam typologię świąt i uroczystości szkolnych oraz ich analizę, jako cyklicznego szkolnego roku obrzędowego. Wskazałam na możliwe kierunki badań uroczystości szkolnych w kontekście socjologicznym, etnologicznym i historycznym. Wśród prac z obszaru obyczajowości szkolnej na wyróżnienie zasługuje tekst współautorski, w którym wykorzystano unikalny materiał źródłowy. Poprzez usprawiedliwienia szkolne ukazano sytuację dziecka wiejskiego w latach 50.–60. XX wieku w ówczesnym województwie białostockim:

(współautor: K. Radłowska), *Usprawiedliwienia szkolne, jako niekonwencjonalne źródło wiedzy do poznania dzieciństwa w społeczności wiejskiej*, [w:] *Wychowanie dziecka – między tradycją a współczesnością*, red. E. Ogrodzka-Mazur, G. Błahut, N. M. Ruman, Toruń 2013, s. 72–89.

Kolejnym kierunkiem są uroczystości szkolne w okresie międzywojennym, które wynikają z działalności **Polskiego Komitetu Opieki nad Dzieckiem (PKOD)**. Spośród wielu form działalności PKOD przeanalizowałam przebieg, znaczenie społeczne „Tygodnia Dziecka”, przedwojennego święta organizowanego od 1928 roku. Omówiłam organizację, święta w Białymstoku w dwóch rozdziałach w monografiach wieloautorskich:

Tydzień Dziecka? – inspiracje korczakowskie dzisiaj, [w:] *Światy życia codziennego uczestników interakcji wychowawczych. Eksploracje – analizy – interpretacje*, red. A. Korzeniecka-Bondar, B. Tołwińska, U. Wróblewska, „Zeszyty Naukowy Forum Młodych Pedagogów przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN, zeszyt XVII, Białystok 2012, s. 223–232;

„*Tydzień Dziecka*” – *idea korczakowska w międzywojennym Białymstoku*, [w:] *Dziecko w historii – wątek korczakowski*, red. E. J. Kryńska, A. Suplicka, U. Wróblewska, Białystok 2013, s. 279–291,

natomiast w artykule anglojęzycznym ukazałam udział Janusza Korczaka w idei przedwojennego święta dzieci:

The Week of the Child, as a Component of Pedagogical Creed of Janusz Korczak in the Interwar Polish – Jewish Education Reality, [in:] A. Chłosta-Sikorska, H. Stępniewska-Gębik, P. Trojański (ed.), *Korczakian reminiscences: selected aspects of the times and legacy of Janusz Korczak*, p. 67–77, Kraków 2014, s. 67–78.

Zainicjowałam i reaktywowałam w mieście, „Tydzień Dziecka w Białymstoku” gdzie od 2012 roku Muzeum Podlaskie w Białymstoku wspólnie z instytucjami kultury organizuje tę uroczystość, natomiast na Wydziale Pedagogiki i Psychologii organizuję co roku konferencję dzieci i młodzieży, podczas której omawiane są ważne dziecięce kwestie i prezentowane są referaty uczniów. Zostały one przeanalizowane pod kątem pedagogicznym i opublikowane.

A. Rudnik, J. Sacharczuk, U. Wróblewska, *Między słowami a życiem – podróż po świecie dziecka. Konteksty pedagogiczne*, Białystok 2015, ss. 179.

(4) Edukacja muzealna

Zainteresowanie tym problemem jest efektem zainicjowanych przeze mnie wspólnych działań podejmowanych z muzeami w województwie podlaskim. Badania nad edukacją muzealną prowadziłam w ramach grantu *Edukacja muzealna – teoria i praktyka* finansowanego z Funduszu Młodych Naukowców, Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku.

Uważam, że wprowadzenie do muzeum nowej funkcji edukatora muzealnego, która wymaga od muzealnika posiadania kompetencji i umiejętności pedagogicznych otwiera nowe możliwości przed pedagogiką czasu wolnego. Współpraca pomiędzy muzeami a środowiskiem pedagogicznym wydaje się być perspektywiczna i konieczna, czego dowiodła pierwsza w Polsce wspólna konferencja, którą zorganizowałam wspólnie z muzealnikami i pedagogami, w czasie, której określono potrzeby edukacyjne i możliwości dydaktyczne. Przygotowana publikacja stanowi zbiór oryginalnych tekstów, które mogą tworzyć podstawy teorii współczesnej edukacji muzealnej, ujmują zagadnienie w kontekście teoretycznym i praktycznym:

K. Radłowska, U. Wróblewska (red.), *Edukacja muzealna. Konteksty teoretyczne i praktyczne*, Białystok 2013, ss. 312.

W kontekście źródeł i kierunków rozwoju edukacji muzealnej opublikowałam artykuł naukowy w czasopiśmie z listy ministerialnej dotyczący zmiennych potrzeb muzealnych zdeterminowanych warunkami historycznymi:

Edukacja muzealna w perspektywie historycznych potrzeb i oczekiwań społecznych, „Edukacja. Studia. Badania. Innowacje” 2011, nr 3 (115), s. 121–127,

oraz trzy rozdziały w monografiach wieloautorskich:

Współczesne szanse i wyzwania edukacji muzealnej w skansenach, [w:] *Muzeum otwarte na edukację*, red. J. Pelczar, Kraków 2011, s. 115–126;

Rozwój edukacji muzealnej w Polsce (zarys problemu), [w:] *Edukacja muzealna...*, *op .cit.*, s. 29–39;

Zajęcia z historii wychowania w przestrzeni muzealnej, jako szansa w kształceniu akademickim, [w:] *Historia - Interpretacja – Reprezentacja. Implikacje pedagogiczne*, red. L. Mokrzecki, M. Brodnicki, J. Serkowska-Mąka, J. Taraszkiewicz, tom 2, Gdańsk 2015, s. 59–68.

Dotychczasowe zainteresowania badawcze inspirują mnie do dalszych poszukiwań nowych kierunków eksploracji. Przygotowuje monografię dotyczącą działalności Polskiego Komitetu Opieki nad Dzieckiem. Podjęte przeze mnie prace w chwili obecnej są na etapie wstępnych badań pilotażowych, dotarłam do materiałów źródłowych i dokumentów archiwalnych świadczących o znaczącej pozycji Komitetu w rozwijającym się systemie opieki społecznej w Drugiej Rzeczypospolitej. Tematyka dotycząca działalności Polskiego Komitetu Opieki nad Dzieckiem wpisuje się w projekt badań statutowych dotyczący *Dziecka w perspektywie historycznej* realizowany w Katedrze Historii Wychowania na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku. W ramach projektu współorganizowałam konferencje: „Dziecko w historii – w 1050. rocznicę Chrztu Polski” (Supraśl, 2016) oraz „Dziecko w historii – wątek korczakowski” (Białystok, 2012), której efektem jest monografia wieloautorska:

E. J. Kryńska E, A. Suplicka, U. Wróblewska (red.), *Dziecko w historii – wątek korczakowski*, Białystok 2013, ss. 382.

W najbliższym czasie planuję także badania dotyczące działalności oświatowej Ormian w Drugiej Rzeczypospolitej, grupy etnicznej, która pomimo znaczącej aktywności kulturalnej nie posiada swojej monografii z historii wychowania. W zakresie uroczystości szkolnych przygotowuję zespołowy projekt badawczy interdyscyplinarny, którego celem będzie zrekonstruowanie, usystematyzowanie i skategoryzowanie uroczystości szkolnych w XX wieku oraz zinwentaryzowanie i zdigitalizowanie unikalnych kronik szkolnych. Natomiast w ramach współpracy z muzeami w najbliższym czasie organizuję kolejną konferencję naukowo-dydaktyczną.

Podsumowanie osiągnięć naukowo-badawczych

Dotychczas opublikowałam **68** tekstów i prac naukowych, w tym **52** po uzyskaniu stopnia doktora. Jestem autorem **3** monografii autorskich, współautorem **2** oraz współredaktorem **4** monografii wieloautorskich i zeszytu naukowego. Zrecenzowałam artykuł naukowy do „Almanachu Karaimskiego” – czasopisma z listy ministerialnej. Opublikowałam **10** artykułów naukowych w ogólnopolskich wysoko punktowanych czasopismach z listy ERIH i ministerialnej, a także **25** rozdziały w monografiach, w tym **6** współautorskich i **3** w języku angielskim.

Wykaz publikacji podoktorskich (2010–2016)

Rodzaj publikacji	Liczba
• Monografie naukowe	5
• Współredakcja monografii	4
• Współredakcja zeszytu naukowego	1
• Artykuły naukowe w czasopismach	10
• Rozdziały w monografiach	25
• Recenzja naukowa artykułu	1
• Słowo wstępne i recenzje	6
Suma	52

Wygłosiłam referaty na **30** konferencjach naukowych, w tym na 8 o zasięgu międzynarodowym. Uczestniczyłam także w 4 konferencjach dydaktycznych, gdzie brałam udział w dyskusji. Byłam w Komitecie organizacyjnym: 6 naukowych konferencji ogólnopolskich, 2 wystaw (współautorska i autorska), 3 sesji naukowych o zasięgu ogólnopolskim, 5 seminariów szkoleniowych dotyczących głównie edukacji muzealnej (organizacja – 2, współorganizacja – 3).

Wygłosiłam **4** naukowe wykłady otwarte na zaproszenie Lietuvos Karaimų Kultūros Bendrija (Litewskie Karaimskie Kulturalne Towarzystwo), poznańskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, Muzeum Historycznego w Białymstoku, Muzeum Podlaskiego w Białymstoku dotyczące oświaty mniejszości karaimskiej i tatarskiej oraz przemian uroczystości szkolnych.

Kierowałam **3** grantami naukowymi, a jako wykonawca zrealizowałam **4** projekty naukowe. Swoje badania dotyczące oświaty mniejszości tatarskiej i karaimskiej prowadziłam w ramach kolejnych trzech grantów ministerialnych, tj.:

1. Narodowego Centrum Nauki, kierownik projektu, *Działalność kulturalno-oświatowa Karaimów w Drugiej Rzeczypospolitej*, 2011–2015, Grant OPUS nr DEC – 2011/03/B/HS6/03480.

2. Ministerstwa Nauki i Informatyzacji, główny wykonawca, *Oświata Tatarów polskich w latach 1918–1939*, 2007–2009, Grant promotorski nr 4532/H03/2007/33.
3. Komitetu Badań Naukowych, kierownik projektu, *Znaczenie tradycji w rodzinach tatarskich (na przykładzie trzech kolejnych pokoleń Tatarów zamieszkujących ziemię wileńską i nowogródzką)*, 2005–2006, Grant własny nr 0130/H01/2005/28.

W 2013 roku byłam koordynatorem województwa podlaskiego w ogólnopolskim projekcie badawczym pt. *Kompetencje lokalnych liderów edukacji kulturalnej. Studium metod, mediów i warunków kulturalnego oddziaływania na mieszkańców polskich miast*, realizowanym przez Stowarzyszenie Związek Miast Polskich w partnerstwie z Centrum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu „Regionalne Obserwatorium Kultury” dofinansowanym ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu *Obserwatorium kultury*.

Brałam udział w 7 konkursowych projektach edukacyjnych finansowanych z funduszy unijnych i norweskich, w jednym z nich (2012 r.) pełniłam funkcję głównego koordynatora (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, *Nauczyciel XXI wieku*, 2009–2012, Grant nr WND - POKL.03.03.02.-00-012/09).

Od 2012 roku prowadzę badania w zakresie działalności Polskiego Komitetu Opieki nad Dzieckiem w ramach Badań Statutowych (BSt): *Dziecko w kontekście historycznym* realizowanych w Katedrze Historii Wychowania Wydziału Pedagogiki i Psychologii. W latach 2011–2014 realizowałam autorski projekt z edukacji muzealnej w ramach Funduszu Młodych Naukowców Uniwersytetu w Białymstoku.

W celach naukowych prowadziłam badania za granicą, odbyłam 3 staże (University of Cordoba, Faculty of Education, Hiszpania; Uniwersytet Państwowy im. A. S. Puszkina w Brześciu, Białoruś; Litewskie Centralne Archiwum Państwowe w Wilnie) oraz przeprowadziłam ponad 12 kwerend w archiwach zagranicznych, m.in.: na Litwie-Lietuvos Centrinis Valstybes Archyvas, Lietuvos Mokslų Akademijos Vrublevskijų Biblioteka; Białorusi-Dziarżauny Archiu Breskaj Wobłasci, Dziarżauny Archiu Hrodzienskaj Wobłasci; Ukrainie-Dziarżawnyj Archiw Lwiwskoj Obłasti.

Za pracę naukową i dydaktyczną byłam wielokrotnie nagradzana, otrzymałam *Brązowy Medal za Długoletnią Służbę* oraz *Medal Komisji Edukacji Narodowej za zasługi dla oświaty i wychowania*.

Pięciokrotnie otrzymałam *Nagrodę Rektora Uniwersytetu w Białymstoku za pracę naukową*, dwukrotnie za pracę organizacyjną i trzykrotnie za pracę dydaktyczną.

Omówienie osiągnięć dydaktycznych i sprawowanej opieki naukowej nad studentami

Od 2003 roku prowadzę głównie ćwiczenia i wykłady z historii wychowania na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych na podstawie programów autorskich, które rokrocznie modyfikuję, uaktualniam stan wiedzy i uwzględniam o nowe badania. Moimi autorskimi propozycjami zajęć była edukacja muzealna, która jako przedmiot akademicki po raz pierwszy została realizowana na studiach pedagogicznych oraz fakultet pt. *Dzień wagarowicza, walentynki, halloween... czyli świętowanie w szkole.*

W celu uatrakcyjnienia zajęć dydaktycznych i zachęcenia do nauki historii proponuję studentom dodatkowe inicjatywy tj.: zajęcia warsztatowe i wolontariat w muzeach, kwerendy krajowe i zagraniczne, obozy naukowe i badania terenowe. Wszystkie inicjatywy realizujemy wspólnie, a o ich powodzeniu świadczą pozytywne oceny z przedmiotu, stała praca podejmowana przez studentów w instytucjach muzealnych oraz internetowe wyniki ankiet studenckich (średnia ważona: 5,4). Aby doskonalić swoje umiejętności dydaktyczne uczestniczę w kursach i szkoleniach dotyczących efektywniejszych form kształcenia.

Od 2012 roku, jako adiunkt wypromowałam **24** magistrantów i **58** licencjatów. Wszystkie prace związane były z historią wychowania, w której seminarzyści odnajdywali swoje obszary zainteresowań. Zrecenzowałam 36 prac magisterskich i 77 licencjackich.

Pod moją opieką merytoryczną **6** studentów opublikowało swoje teksty w czasopismach pedagogicznych i w monografiach wieloautorskich. Motywuję do dalszego rozwoju naukowego magistrantów, a z doktorantami dzielę się swoim doświadczeniem badawczym i wspieram naukową pomocą.

Omówienie współpracy z instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami

Należę i czynnie uczestniczę w pracach *Towarzystwa Historii Edukacji*, *Stowarzyszenia Wspierania Edukacji Międzykulturowej*, *Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego*, *Radomskiego Stowarzyszenia Romów „Romano Waśt” (Pomocna Dłoń)* oraz *Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego*, w ramach którego zainicjowałam powołanie oddziału białostockiego. Od 2013 roku jestem współzałożycielką i członkinią zarządu w Fundacji Centrum Transferu Wiedzy i Innowacji Społeczno-Pedagogicznych. Od 2012 roku jestem w zespole eksperckim komisji konkursowej na najciekawsze wydarzenie muzealne w regionie podlaskim, a od 2014 pełnię rolę konsultanta naukowego w programie „Księga obyczaju” realizowanym przez TVP Białystok. Opracowałam do użytku Muzeum Podlaskiego narzędzia

dydaktyczne (konspekt zajęć muzealnych i ankieta ewaluacyjna), rekomendowałam wniosek grantowy Muzeum Etnograficznego Marii Znamierowskiej-Prüfferowej w Toruniu. Od 2013 pełnię funkcję redaktora tematycznego z obszaru historii wychowania w radzie programowej „Parezi. Czasopisma Forum Młodych Pedagogów przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN” wydawanego przez Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku.

Działalność organizacyjną podejmuję na Uniwersytecie w Białymstoku, w jednostce, w której pracuję od 2003 roku. Jestem wiceprzewodniczącą Wydziałowej Komisji Wyborczej Uniwersytetu w Białymstoku (od 2016 r.), hostem w ramach programu Global Host AIESEC Białystok (od 2015 r.) i członkinią Wydziałowej Komisji ds. grantów (od 2012 r.). Z ramienia Wydziału koordynuje współpracę z Muzeum Podlaskim w Białymstoku, Białostockim Muzeum Wsi (od 2016 r. Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej) organizuję wolontariat i uczestniczę w inicjatywach muzealnych. Współpracuję ze szkołami podstawowymi i średnimi z województwa podlaskiego w ramach rokrocznie organizowanego *Tygodnia Dziecka w Białymstoku*. Byłam opiekunem studentów pierwszego roku, praktyk, staży studenckich oraz Studenckiego Naukowego Koła EtnoEdukacji, którego członkowie otrzymywali stypendia ministra za wybitne osiągnięcia.

Omówienie działalności popularyzującej naukę

Celem moich działań popularyzatorskich jest upowszechnianie i udostępnianie efektów badań naukowych oraz uptylizacja mojej pracy pedagogicznej. W związku z tym uczestniczę w promocji swoich książek połączonych z wykładami otwartymi i dyskusją. Upowszechniam treści z historii wychowania przez media, udzielam wywiadów prasowych, przygotowuję programy telewizyjne o zasięgu ogólnopolskim. Konsultowałam i brałam udział w nagraniu siedmiu odcinków programu telewizyjnego *Księga Obyczaju* realizowanego przez TVP Białystok tematycznie związanych z historią wychowania. Od 2010 roku jestem koordynatorem wydziałowym Podlaskiego Festiwalu Nauki i Sztuki, w ramach którego organizuję również własne inicjatywy z zakresu historii wychowania i przygotowuję wspólnie ze studentami warsztaty dla dzieci i młodzieży. Brałam również aktywny udział w Dniu Akademickim, Dniu Rodziny czy Dniach Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku. Za jedno z osiągnięć popularyzatorskich uważam zorganizowanie wspólnie z Muzeum Historycznym w Białymstoku stanowiska muzealnego i warsztatów pt. *Czas szkolny*, które zaprezentowaliśmy podczas 18 Pikniku Naukowego w Warszawie, jako jedyna impreza historyczna wzbudzały zainteresowanie szerokiego grona uczestników.

W ramach działalności popularyzatorskiej współpracuję z instytucjami oświatowo - wychowawczymi oraz kultury np. z nauczycielami od 2011 roku w ramach współpracy sukcesywnie inwentaryzujemy i katalogujemy kroniki szkolne, rekonstruujemy dawne uroczystości szkolne. Prowadzę dla nauczycieli warsztaty dotyczące historii wychowania w praktyce pedagogicznej, w których ukazuję wartość tradycji wychowawczych. Inspiracyjnej roli historii wychowania poświęciłam rozdział w książce elektronicznej:

B. Dudel, M. Kowalczyk-Walendziak, K. Szorc, U. Wróblewska, *Innowacje w teorii i praktyce edukacyjnej na przykładzie województwa podlaskiego*, Białystok 2014, ss. 250.

Ponadto propozycje działań praktycznych, wnioski płynące z historii wychowania opublikowałam w formie artykułów metodycznych na łamach prasy nauczycielskiej i w publikacjach popularnonaukowych.

Jednocześnie koordynuję współpracę między Muzeum Podlaskim w Białymstoku a Wydziałem Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku, którą zainicjowałam w 2009 roku w Białostockim Muzeum Wsi (od 2016 r. Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej). Wspólnie ze studentami pomagamy pracownikom podczas lekcji muzealnych, przygotowujemy zajęcia i jako wolontariusze uczestniczymy w rokrocznych Nocach Muzeów. Jestem pomysłodawczynią i współorganizatorką masowej imprezy kulturalnej *Tydzień Dziecka w Białymstoku*, która w 2012 roku została reaktywowana przez Muzeum Podlaskie w Białymstoku i nawiązuje do przedwojennego święta. Co roku na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku organizuję konferencję dla dzieci i młodzieży, podczas której młodzi ludzie prezentują swoje prace, dzielą się spostrzeżeniami i wnioskami.

Zakresy moich poszukiwań badawczych dotyczą historii wychowania w kontekście teoretycznym, metodologicznym jak i dydaktycznym, gdyż uważam, że prowadzone badania powinny wykazywać naukowy jak i użyteczny charakter. Wszystkie obszary moich działań: naukowych, dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzatorskich są ze sobą powiązane i wzajemnie się uzupełniają, ponieważ wynikają z potrzeby pracy zespołowej, poszukiwania nowych obszarów eksploracji i zachowania pamięci o minionych wydarzeniach i doświadczeniach ludzkich.

Urszula Wróblewska